

Asia: VN/7167/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaivosmineraaliverolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Teknologiateollisuus ry:n lausunnot

- hallituksen esitys laiksi kaivosmineraaliverolain muuttamisesta (VN/7167/2024)

- hallituksen esitys sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (VN/10574/2025-VM-133)

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa kaivosten verotusta koskevissa lausuntopyynnöissä. Lausuntomme sisältää huomiomme sekä kaivosmineraaliveron korotusesityksestä, että kaivostoiminnan suunnitellusta sähköveroluokan muutoksesta.

Ehdotusten tausta ja keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan korotettavaksi kaivosmineraaliveroa siten, että lain liitteessä tyhjentävästi lueteltujen metallisten kaivosmineraalien veroa korotettaisiin nykyisestä 0,6 prosentista 2,5 prosenttiin rikastukseen toimitetun malmin sisältämän metallin verotusarvosta (ns. arvorajalti). Muiden kuin lain liitteessä lueteltujen kaivosmineraalien määräperusteista veroa korotettaisiin 0,20 eurosta 0,60 euroon tonnilta nostettua malmia tai hyötykiveä kohden (ns. määräraajalti).

Kaivosten niin sanotut sivuvirrat suljettaisiin kaivosmineraaliveron ulkopuolelle tietyin edellytyksin.

Lakiesityksen vaikutusarviossa on esitetty, että veronkorotukset lisääisivät kaivosmineraaliveron tuottoa vuositasolla arviolta noin 70 miljoonalla eurolla. Korotusten tuoton jakautumisesta veronsaajille ei ehdoteta muutettavaksi, vaan kaivosten sijaintikunnat saisivat edelleen 60 prosenttia ja valtio 40 prosenttia kaivosmineraaliveron tuotosta.

Vastaavasti sähkön valmisteveroa koskevan lakimuutoksen tavoitteena on lisätä valtion sähköverotuloja 11 miljoonalla eurolla vuoden 2026 tasolla. Lisäverolla korvattaisiin makeisten ja suklaan arvonlisäveron korottamatta jättämisestä seurannutta vajetta valtion verotuloihin.

Tavoitteiden saavuttamiseksi hallitus ehdottaa, että kaivostoiminnassa käytettävän sähkön vero siirrettäisiin alemmasta sähköveroluokasta II yleiseen sähköveroluokkaan I, jonka vero on 2,24 senttiä kilowattitunnilta. Alemman sähköveroluokan vero on 0,05 senttiä kilowattitunnilta, joten ehdotettu muutos nostaisi kaivostoiminnassa käytettävän sähkön veroa 2,19 senttiä kilowattitunnilta.

Lakiehdotusten perusteluissa on viitattu muutosesitysten perustuvan pääministeri Orpon hallituksen ohjelmaan sekä valtioneuvoston päätöksiin ja linjauksiin. Ehdotettu lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

Teknologiateollisuus ry:n lausunto

Teknologiateollisuus ry yhtyy kaikilta osin Kaivosteollisuus ry:n asiasta antamaan seikkaperäisen lausuntoon.

Haluamme osaltamme vielä nostaa muutamia seikkoja, joihin toivoisimme asian jatkovalmistelussa kiinnitettävän erityistä huomiota.

Kaivosmineraalivero otettiin Suomessa käyttöön vuoden 2024 alusta, ja sen tarkoituksena on ohjata yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus mineraalisten luonnonvarojen käytöstä. Kaivosmineraalivero on luonteeltaan puhtaasti fiskaalinen, eikä sille ole asetettu ympäristönsuojelullisia tavoitteita. Kaivosmineraaliverotusta ei ole harmonisoitu Euroopan unionissa, vaan jäsenvaltiot voivat säätää alueeltaan otetuista mineraaleista kansallisia veroja, kunhan verotuksessa otetaan huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen määräykset.

Teknolomiteollisuus on aiemmin asiassa antamissaan lausunnoissa vastustanut kaivosmineraaliveron käyttöönottoa Suomessa ylipäättään, koska katsomme sen maakohtaisena taloudellisena lisärasitteena heikentävän Suomessa toimivien kaivosyriysten kansainvälistä kilpailukykyä.

Lakiesityksessä kaivosmineraaliveroa esitetään nostetavaksi. Teknolomiteollisuus katsoo, että metallimalmeille esitetty arvorajalti on liian korkea. Verojen kasvattaminen synnyttää kohtuuttomia taloudellisia lisärasitteita yhdelle toimialalle ja vieläpä siten, että ne kohdistuvat hyvin harvalukaiseen joukkoon yrityksiä. Samalla verotus ei koske lainkaan tuontimineraaleja, mikä vääristää kilpailua ja lisää riippuvuutta ulkomaisista raaka-aineista

Lakiesityksen vaikutusarvioon on aivan oikein kirjattu, että kaivosmineraaliveron korottaminen voi johtaa siihen, että kannattava tai kannattavaksi arvioitu kaivostoiminta muodostuu tappiolliseksi. Näin ollen arvorajaltin nostolla on myös negatiivisia vaikutuksia investointi- ja tuotantopäätöksiin. Tällöin kerrannais- ja heijastusvaikutukset voivat ulottua myös pidemmälle jalostusketjuun; Jos kaivostuotantoa jää syntymättä Suomessa, tällä sillä kielteisiä vaikutuksia myös kaivostuotteita raaka-aineena käyttävään tuotantoon.

Nykyinen kaivosmineraaliverosäädös velvoittaa metallikaivoksia maksamaan rikastukseen toimitetun malmin metallipitoisuuden perusteella määräytyvän arvorajaltin lisäksi määräraajaltia lähes kaikesta louhitun malmin määrästä, vaikka metallikaivoksista ei pääsääntöisesti tuoteta teollisuusmineraaleja, vaan ne jäävät rikastushiekkaan. Lakiesityksen perusteluosan mukaan metallikaivokset maksoivat vuonna 2024 louhitun metallimalmin sisältämistä teollisuusmineraaleista määräraajaltia noin kuusi miljoonaa euroa, josta valtaosan maksoi vain kaksi kaivosta. Lakiesityksen ehdotus kaivosten sivuvirtojen sulkemisesta pois kaivosmineraaliveron piiristä on hyvin kannatettava.

On myös syytä muistaa, että jos tällä hetkellä jatkovalmisteltavana oleva kaivostoiminnan sähköveron korotus toteutetaan, kaivostoimialan sähköverorasitus kasvaa noin 11 miljoonalla eurolla vuodesta 2026 alkaen.

Edellä kuvattujen kielteisten suorien ja välillisten vaikutusten vuoksi Teknolomiteollisuus ry katsoo, että hallituksen esitykset ovat ristiriidassa Suomen ja hallituksen kasvutavoitteiden ja omien sektoristrategioiden, kuten mineraalistrategiaan kirjattujen toimenpiteiden kanssa. Toteutuessaan kaivosten verotusta koskevat muutokset uhkaavat kaivosteollisuuden kilpailukykyä, heikentävät investointiympäristöä ja vaarantavat Suomen ja EU:n strategisen tavoitteen kriittisten raaka-aineiden omavaraisuudesta. Esitykset myös hidastavat teollisuuden sähköistymistä sekä laajemmin kykyä houkutella Suomeen taloutta vahvistavia puhtaan siirtymän investointeja.

Verotuksen kannustavuuteen liittyen joulukuussa 2024 valtioneuvoston hyväksymässä mineraalistrategiassa todetaan tarve arvioida kaivosmineraaliveroa valitun veromallin kannalta sekä veron vaikutuksia toimialaan laajasti, mukaan lukien kilpailunäkökulma ja toimialan yhteiskunnallinen hyväksyttävyys.

Toteutuessaan veronkorotukset myös voivat vähentää verokertymää pidemmällä aikavälillä, kun yritysten kannattavuus heikkenee ja investoinnit jäävät toteutumatta. Korotusesitykset eivät tue kaivosteollisuuden eivätkä mineraalien arvoketjun kykyä vahvistaa teollisuutemme menestystä, luoda vientituloja tai tarjota työpaikkoja. Kerrannaisvaikutukset heijastuvat koko mineraalitalouden arvoketjun yrityksiin, metallien valmistukseen ja kaivosteknologian valmistajiin. Voidaankin perustellusti väittää, että esitetyt veroratkaisut vaarantavat jopa tuhansien henkilötyövuosien ja satojen miljoonien eurojen verotulojen toteutumisen kaivosten elinkaaren aikana.

Teknologiateollisuus vastustaa jyrkästi kaivosmineraaliverojen ja kaivosten sähköveron korotuksia. Esitämme, että ministeriö pysäyttäisi esitysten valmistelun nykymuodossaan ja laatisi sen sijaan mineraalistrategian edellyttämän kattavan kokonaisarvion kaivosten verokohtelun vaikutuksista koko mineraaliklusteriin.

Kestävä talous ja kasvu nojaavat voimakkaasti vähähiilisiin ratkaisuihin. Fossiilisista raaka-aineista irtautuminen yhdessä yhteiskunnan eri toimintojen sähköistymisen ja nopean digitalisaation kanssa kasvattaa mineraalisten luonnonvarojen tarvetta tulevaisuudessa. Myös kansallinen mineraalistrategia painottaa sitä, että puhdas siirtymä, energiakriisi sekä kasvava geopoliittinen epävakaus aiheuttavat tarvetta etsiä keinoja raaka-aineiden saatavuuden vahvistamiseksi.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sekä sitä edeltäneen koronapandemian vaikutukset globaaleihin toimitusketjuihin ovat nostaneet esiin erityisesti toimitusketjujen haavoittuvuutta ja raaka-aineiden toimitusvarmuuden merkitystä. Mineraalisia luonnonvaroja käytetään monissa yhteiskunnan turvallisuuden kannalta kriittisissä teknologioissa, ja niiden saatavuuden varmistaminen on välttämätöntä yhteiskunnan kokonaisvaltaisen kriisinsietokyvyn eli resilienssin vahvistamiselle.

Resilienssin vahvistamisen keskiössä on raaka-aineiden tuotanto Euroopassa ja Suomessa. Metallimineraalien kotimainen tuotanto ja jalostus ovat tärkeässä roolissa kansallisen turvallisuuden ja puolustusteollisuuden näkökulmasta. Teollisuusmineraalien saatavuus on lisäksi huoltovarmuuskysymys, esimerkiksi ruuantuotannossa käytettävien lannoitteiden osalta sekä myös maanparannuskalkin tuotanto ja kalkkikiveen perustuva vedenpuhdistus.

Suomi on koko EU:n johtava kaivosteollisuuden alue, ja suomalaisella kaivostoiminnalla on merkittävä rooli mineraalien omavaraisuuden kasvattamisessa ja Kiina-riippuvuuden vähentämisessä koko Euroopan laajuudessa. Teknologiateollisuus näkee, että kaivosmineraaliveron korottamisella

yhdessä jo tehtyjen muiden veronkorotusten kanssa olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia alueella nyt toimiviin kaivoksiin sekä alueelle suunniteltuihin kaivosinvestointeihin.

Yhteenveto Teknologiateollisuuden näkemyksistä:

- Teknologiateollisuus vastustaa jyrkästi esitettyjä kaivosmineraaliverojen korotuksia. Esitämme, että valtionvarainministeriö pysäyttäisi esitysten valmistelun nykymuodossaan ja laatisi sen sijaan mineraalistrategian edellyttämän kattavan kokonaisarvion kaivosten verokohtelun vaikutuksista koko mineraaliklusteriin.
- Metallimalmeille esitetty arvorajalti on liian korkea. Verojen kasvattaminen synnyttää kohtuuttomia taloudellisia lisärasitteita yhdelle toimialalle ja vieläpä siten, että ne kohdistuvat hyvin harvalukaiseen joukkoon yrityksiä. Samalla verotus ei koske lainkaan tuontimineraaleja, mikä vääristää kilpailua ja lisää riippuvuutta ulkomaisista raaka-aineista.
- Lakiesitysten vaikutusten täsmällinen arviointi on erittäin vaikeaa, mutta on varmaa, että hallituksen ehdottamat kaivosmineraaliveron ja sähköveron korotukset nostavat kaivostoiminnan välittömiä kustannuksia. Mineraalisten raaka-aineiden tuotteiden hinnat määräytyvät globaaleilla markkinoilla, joten kustannusten nousu heikentää Suomessa toimivien kaivosyritysten kansainvälistä kilpailukykyä, minkä seurauksena kaivosten elinkaari todennäköisesti lyhenee ja uusien investointien houkuttelevuus kärsii.
- Päätökset myös hidastavat fossiilivapaan kaivostuotannon kehittämistä ja päästöjen vähentämistä, sillä sähköveron moninkertaistaminen toimii esteenä sähköistymiseen perustuvan modernin kaivosteknologian kehittämiseksi ja käyttöönotolle.
- Lausuttavan olevista muutoksista Teknologiateollisuus kannattaa hallituksen esitystä, jonka mukaan kaivosmineraaliveron piiristä suljetaan pois kaivosten ns. sivuvirrat. Näin korjataan nykysäädöksessä ollut selkeä epätarkoituksenmukaisuus.

Soimakallio Helena

Teknolomiteollisuus ry - Helena Soimakallio Johtaja, Toimialat ja liiketoiminnan jatkuvuus, Teknolomiteollisuus ry